

Matanza y Cultura

Victor Davis Hanson

Turner. Madrid, 2004

Enric Calpena | EnricCAO@blanquerna.url.edu

Professor de periodisme a la URL

***Carnage and Culture. Landmark Battles in the Rise of Western Power* –traduït al castellà amb el títol *Matanza y Cultura*– de Victor Davis Hanson (1953) va suposar el 2001 una commoció en el món de la Història Militar. Fins aleshores, Hanson era el principal seguidor als EUA del més conegut historiador militar britànic, John Keegan (1934) i un dels membres del Partit Demòcrata que havia donat suport a George W. Bush (1946) en les eleccions de 2000.**

Carnage and Culture intenta mostrar la supremacia d'Occident a l'hora de plantejar la guerra. Per a elaborar aquesta tesi, Hanson analitza nou batalles, la més antiga Salamina (480 aC), la batalla naval que enfronta els perses amb la coalició de les *polis* gregues durant la Segona Guerra Mèdica (480 aC – 479 aC); i la més recent, l'ofensiva del Tet, quan els vietnamites del nord ataquen al 1968 als del sud i els seus aliats nord-americans. Cadascuna de les batalles li serveix per exemplificar, segons el seu parer, alguna de les característiques que han fet als exèrcits occidentals els més assassins de la història: la llibertat, la recerca de la batalla decisiva, la ciutadania dels soldats, la defensa de la propietat individual, la tecnologia, el capitalisme, la disciplina, l'individualis-

me i l'autocrítica. Segons Hanson, al llarg de la història, el soldat occidental es caracteritza per compaginar un alt sentit d'individualitat amb un alt grau de disciplina; ha compatibilitzat la plena consciència dels seus drets com a ciutadà amb els deures de la defensa de la llibertat i la propietat. I tot això, dins d'una societat que, gràcies a la competència del capitalisme, ha produït tota la tecnologia necessària per tal que la manera de fer la guerra dels occidentals sigui la més eficaç.

No cal ser un gran estudiós de la política internacional com per a adonar-se de la gran popularitat que entre els seguidors de Bush va gaudir el llibre. Però la realitat a vegades pot ser molt cruel: poques setmanes després de sortir i de gaudir dels comentaris més elogiosos de la premsa ultraconservadora nord-americana i, per extensió, mundial, l'atemptat de l'11 de setembre deixa en entre-dit els plantejaments inicials del llibre. Encara que el moment no era per a fer molta broma, el cert és que molts comentaristes gens amics dels plantejaments conservadors de Hanson van retreure els comentaris elogiosos a una obra que dóna suport ideològic al concepte *neocon* d'exportar la llibertat, la democràcia i el capitalisme allà on calgui i com calgui per tal d'assegurar la supremacia dels EUA. Però Hanson i els seus seguidors no es van espantar: va publicar un afegit i va convertir-se en un dels impulsors de la invasió a l'Iraq. I és que malgrat que Han-

El motor del canvi és l'economia, malgrat que no hi pot haver cap canvi sense tradició cultural, sense voluntat de transformació

son insisteix que la supremacia dels exèrcits occidentals en cap cas es deu a una possible superioritat racial, sinó purament a un factor cultural, és evident que se li pot aplicar la dita ciceroniana *excusatio non petita, accusatio manifesta*.

D'altra banda, sigui del tot o en part certa la tesi de l'autor, sens dubte la qüestió de com s'ha imposat el pensament occidental ha estat un dels motius de reflexió dels historiadors de les últimes dècades. Com una societat pobre, petita, maltractada per les malalties i amb una tecnologia inferior com és l'europea del segle XIV es converteix en la que conquereix bona part del món uns cent anys més tard. Carlo Cipolla (1922-2000) es planteja el 1965 les mateixes qüestions d'una manera força més rigorosa que Hanson. Cipolla, a *Guns and Sails in the Early Phase of European Expansion: 1400-1700*, recorda com el conqueridor Bernal Díaz (1495-1584) escriu que ell i els seus homes deixen Europa «per a servir a Déu i a Sa Majestat, per a portar llum als que es trobin a les tenebres i per a tractar d'enriquir-se, que és el que desitja qualsevol home». Sens dubte, reflexiona Cipolla, que les motivacions religioses –i en aquest sentit culturals– d'alguna manera mouen Díaz, però el que més el mou és el desig de prosperar. El diplomàtic francès Ogier Ghislain de Busbecq (1522-1592) deia que per «les expedicions a les Índies i a les Antípodes la religió facilitava el pretext

i l'or, la causa».

Les condicions econòmiques, juntament amb anys de tradició clàssica on l'empirisme i l'observació de la natura formen part de la transmissió del coneixement, han estat la base per a l'expansió occidental. Desig de lucre amb una base tecnològica, basada en tradicions culturals que faciliten la investigació, l'autocrítica, l'anàlisi. El motor del canvi és l'economia, malgrat que no hi pot haver cap canvi sense tradició cultural, sense voluntat de transformació. D'aquí, nosaltres, també n'hem de treure força conclusions. |

